



کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و
نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه
متعلق به دانشگاه رازی است.





پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته‌ی
مهندسی کشاورزی گرایش ترویج و آموزش کشاورزی

عنوان پایان نامه
واکاوای عوامل مؤثر بر خودکار آمدی تدریس آموزشگران مراکز آموزش کشاورزی و
هنرستان های کشاورزی استان کرمانشاه

استاد راهنما:
دکتر امیر حسین علی بیگی

استاد مشاور:
دکتر کیومرث زرافشانی

نگارش:
سهیلا پور جاوید

شهریور ماه ۱۳۹۰



پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته‌ی
مهندسی کشاورزی گرایش ترویج و آموزش کشاورزی

نام دانشجو: سهیلا پورجاوید

تحت عنوان

واکاوای عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران مراکز آموزش کشاورزی و هنرستان های کشاورزی استان کرمانشاه

در تاریخ ۱۳۹۰/۶/۲۲ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه‌ی عالی به تصویب نهایی رسید.

امضاء	با مرتبه‌ی علمی دانشیار	دکتر امیر حسین علی بیگی	۱- استاد راهنما
امضاء	با مرتبه‌ی علمی دانشیار	دکتر کیومرث زرافشانی	۲- استاد مشاور
امضاء	با مرتبه‌ی علمی استادیار	دکتر علی اصغر میرک زاده	۳- استاد داور داخل گروه
امضاء	با مرتبه‌ی علمی استادیار	دکتر موسی اعظمی	۴- استاد داور خارج از گروه

حمد و سپاس بی‌کران خدای مهربان را بر آنچه از وجود مبارکش به ما شناساند و بر آنچه از شکرش به ما الهام فرمود و بر آن درهای دانش که به پروردگاریش بر ما گشود. خداوند یکتا را سپاس می‌گوییم که با الطافه بی‌کرانش مرا در انجام این پژوهش یاری نمود. سپاس بی‌کران از استاد راهنمای فرهیخته و بزرگوارم، جناب آقای دکتر امیرحسین علی‌بیگی، هیئت‌های علمی و ارزنده خود را از . دریغ نداشتند و همواره با راهنمایی‌های ارزشمند خود مرا در انجام این پایان نامه هدایت نمودند. ارج می‌نمونه زحمات استاد مشاور گرانقدرم، جناب آقای دکتر کیومرث زرافشانی را که با توصیه‌های علمی و ارزنده خود مرا در انجام این پایان‌نامه همواره یاری نمودند.

از اساتید ارجمند، جناب آقای دکتر علی اصغر میرکمزاده و جناب آقای دکتر موسی اعظمی که دلسوزانه زحمات داوران این پایان‌نامه را بر عهده داشتند، کمال تشکر و قدردانی را دارم. و با سپاس ویژه از مدیریت محترم گروه، جناب آقای دکتر حسین آگهی، به پاس زحمات بی‌کفایتی که در این مدت متحمل شدند.

از کلیه اساتید محترم گروه جناب آقای دکتر عبدالحمید پاپی‌زن، جناب آقای پروفسور محمدرضا حمزهای، جناب آقای دکتر نادر نادری و سرکار خانم دکتر فرحناز رستمی که در طی دوره تحصیل از محضرشان بهره‌مند شدم کمال تشکر را دارم و از کلیه کارکنان محترم گروه ترویج و آموزش کشاورزی قدردانی می‌کنم.

از دانشجویان محترم دوره‌ی دکتری به ویژه سرکار خانم مهندس خدیجه مرادی و سرکار خانم مهندس شمیر گراوندی سپاسگزارم.

سپاس بی‌کران خویش را تقدیم می‌دارم به پدر و مادر بزرگوار و مهربانم که درهای مهر و ایثاراند و هرچه دارم حاصل زحمات آن . قدردان زحماتشان هستم و بر دستان مهربانان - بوسه می‌زنم. از همسر خوبم به خاطر تمامی همکاری‌ها، همیاری. و فدائگاری‌هایش متشکرم. از دختر خوبم، سپاسگزارم که چه کودکانه با دستان کوچکش برای من دعا می‌کرد و از خواهر و برادرهای عزیزم که سرچشمه مهربانی و عطوفتند، متشکرم.

«خدایا روزهای عمر مرا در راهی سپری کن که مرا برای ان افرییدی» امام سجاد(ع)

تفکایم به :

پدر و مادر

خواهر، برادر

و

دختر عزیزه

چکیده:

این تحقیق توصیفی-همبستگی با هدف کلی شناسایی عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران هنرستان‌ها و مراکز آموزش کشاورزی استان کرمانشاه، انجام شد. جامعه آماری این پژوهش را آموزشگران کشاورزی این مراکز در استان کرمانشاه ($N=128$)، تشکیل دادند. حجم نمونه با استفاده از جدول بارتلت و همکاران¹ (۲۰۰۱)، ۱۰۲ نفر تعیین و از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای (برحسب محل تدریس)، استفاده شد. بر اساس یافته‌ها آموزشگران کشاورزی، خودکارآمدی تدریس متوسطی داشتند. این در حالی بود که بر اساس میانگین $7/6$ از 9 (انحراف معیار $=1/6$)، می‌توان دریافت که تمامی وظایف تدریس از نظر آموزشگران کشاورزی از اهمیت زیادی برخوردار بودند. نتایج آزمون ویلکاکسون نیز وجود تفاوت معنی‌دار بین میزان اهمیت وظایف تدریس (فعالیت‌های تدریس) و میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران-کشاورزی در تمامی حیطه‌های تدریس را تأیید نمود. نتایج آزمون ANOVA از عدم وجود اختلاف معنی‌داری بین خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی از نظر متغیرهای مستقل دانشگاه محل تحصیل، گرایش‌های مختلف تحصیلی و وضعیت استخدام حکایت داشت. نتایج آزمون t نیز، وجود اختلاف معنی‌داری بین خودکارآمدی تدریس آموزشگران-کشاورزی از نظر متغیرهای وضعیت‌تأهل، موضوع تدریس، اجرای طرح‌های پژوهشی و محل تدریس خبرداد. این در حالی بود که نتایج آزمون t ، عدم وجود تفاوت معنادار بین میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی زن و مرد را تأیید نمود. نتایج حاصل از تحلیل مسیر با استفاده از نرم‌افزار AMOS نیز نشان داد که متغیر میزان مطالعه در زمینه‌ی تخصصی، بیشترین تأثیر را بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی دارا است، پس از آن متغیرهای درآمد، سابقه‌ی تدریس، میزان آموزش‌های ضمن خدمت، سطح تحصیلات، میزان تجربه‌های موفق در تدریس، رضایت‌شغلی، اعتماد به نفس و تعداد مقالات پژوهشی به ترتیب تعیین‌کننده‌های خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی محسوب می‌شوند. نتایج حاصل از تحلیل مسیر به منظور شناسایی پیشگو کننده‌های خودکارآمدی تدریس به تفکیک هنرآموزان و آموزشگران مراکز آموزش کشاورزی نیز حاکی از آن بود که متغیر سطح تحصیلات، بیشترین تأثیر را بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران مراکز کشاورزی، دارا است، پس از آن نیز متغیرهای میزان مطالعه در زمینه‌ی تخصصی و درآمد، بیشترین تأثیر را بر خودکارآمدی تدریس این گروه از آموزشگران کشاورزی، دارا هستند و متغیرهایی چون رضایت‌شغلی، اعتماد به نفس، میزان آموزش‌های ضمن خدمت و تعداد مقالات پژوهشی به ترتیب اولویت مؤثرترین عوامل بر خودکارآمدی تدریس این گروه از آموزشگران کشاورزی، می‌باشند. این در حالی بود که بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای اثرگذار در مدل تحلیل مسیر خودکارآمدی تدریس هنرآموزان کشاورزی، نشان داد که متغیر سطح-تحصیلات، باز هم بیشترین تأثیر را بر خودکارآمدی تدریس هنرآموزان، دارد. پس از آن نیز متغیرهای میزان آموزش‌های ضمن خدمت هنرآموزان و میزان مطالعه در زمینه‌ی تخصصی، بیشترین تأثیر را بر خودکارآمدی تدریس هنرآموزان، دارا هستند و متغیرهایی چون درآمد، اعتماد به نفس و ارتباط دوستانه هنرآموزان با هنرجویان به ترتیب اولویت مؤثرترین عوامل بر خودکارآمدی تدریس هنرآموزان کشاورزی، می‌باشند. نتایج این مطالعه می‌تواند دستاوردهای مناسبی برای سیاست‌گزاران و برنامه‌ریزان آموزش کشاورزی داشته باشد.

کلیدواژه‌ها: خودکارآمدی تدریس، هنرآموزان، آموزشگران کشاورزی، هنرستان‌های کشاورزی، مراکز آموزش کشاورزی.

¹Bartlett et al

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
-	چکیده
۱	۱- فصل اول: طرح تحقیق
۲	۱-۱- مقدمه
۳	۱-۲- بیان مسأله
۶	۱-۳- اهداف تحقیق
۶	۱-۳-۱- هدف کلی
۶	۱-۳-۲- اهداف اختصاصی
۶	۱-۴- اهمیت و ضرورت تحقیق
۹	۱-۵- پرسش های تحقیق
۹	۱-۶- مراحل تحقیق
۹	۱-۷- محدوده های تحقیق
۱۰	۱-۸- محدودیت های تحقیق
۱۰	۱-۹- تعریف مفاهیم کلیدی
۱۲	۲- فصل دوم: مرور ادبیات
۱۳	۲-۱- مقدمه
۱۳	۲-۲- مبانی نظری
۱۵	۲-۲-۱- اثرات خودکارآمدی بر کارکردهای روان شناختی
۲۲	۲-۲-۳- جمع بندی مبانی نظری
۲۳	۲-۲-۴- اثربخشی تدریس و عناصر آن
۲۹	۲-۲-۵- جمع بندی اثربخشی تدریس و عناصر آن
۳۰	۲-۲-۶- پیشینه تحقیق
۳۰	۲-۲-۱- خودکارآمدی تدریس و آثار و پیامدهای آن
۴۱	۲-۲-۲- جمع بندی خودکارآمدی تدریس و آثار و پیامدهای آن
۴۳	۲-۲-۳- عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی
۵۷	۲-۲-۴- جمع بندی عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی
۵۸	۲-۲-۵- روند تکاملی طراحی ابزار سنجش خودکارآمدی تدریس آموزشگران
۶۱	۲-۲-۶- جمع بندی روند تکاملی طراحی ابزار سنجش خودکارآمدی تدریس آموزشگران
۶۲	۲-۲-۷- چارچوب تحقیق
۶۵	۳- فصل سوم: روش شناسی تحقیق

۶۶	۱-۳- مقدمه
۶۶	۲-۳- نوع تحقیق
۶۶	۳-۳- روش تحقیق
۶۶	۴-۳- جامعه آماری، جمعیت نمونه و روش نمونه گیری
۶۷	۵-۳- ابزار گردآوری اطلاعات
۶۸	۶-۳- اعتبار و روایی ابزار تحقیق
۶۹	۷-۳- روش داده پردازی و تحلیل داده‌ها
۷۱	۴- فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها
۷۲	۱-۴- مقدمه
۷۳	۲-۴- ویژگی های فردی و حرفه‌ای آموزشگران کشاورزی
۸۱	۳-۴- خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی
۸۱	۱-۳-۴- میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در حوزه‌ی راهبردهای یاددهی-یادگیری
۸۳	۲-۳-۴- میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در حوزه‌ی تعامل با فراگیران
۸۴	۳-۳-۴- میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در حوزه‌ی مدیریت کلاس
۸۴	۴-۳-۴- میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در حوزه‌ی فعالیت‌های عملی و آزمایشگاهی
۸۵	۵-۳-۴- میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در حوزه‌ی مدیریت دوره‌های کارآموزی
۸۶	۶-۳-۴- میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در کلیه‌ی حوزه‌ها
۸۷	۷-۳-۴- رابطه‌ی بین میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی با متغیرهای فردی و حرفه‌ای آنان
۹۱	۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس از نظر آموزشگران کشاورزی
۹۱	۱-۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس در حوزه‌ی راهبردهای یاددهی-یادگیری
۹۲	۲-۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس از نظر آموزشگران کشاورزی در حوزه‌ی تعامل با فراگیران
۹۳	۳-۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس از نظر آموزشگران کشاورزی در حوزه‌ی مدیریت کلاس
۹۳	۴-۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس در حوزه‌ی فعالیت‌های عملی و آزمایشگاهی
۹۴	۵-۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس در حوزه‌ی مدیریت دوره‌های کارآموزی
۹۵	۶-۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس از نظر آموزشگران کشاورزی در کلیه‌ی حوزه‌ها
۹۷	۵-۴- میزان اختلاف بین اهمیت وظایف تدریس از نظر آموزشگران کشاورزی و میزان خودکارآمدی تدریس
۹۸	۶-۴- عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی
۹۹	۱-۶-۴- مقایسه‌ی معنی‌داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی به تفکیک جنسیت
۹۹	۲-۶-۴- مقایسه‌ی معنی‌داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران به تفکیک دانشگاه تحصیل
۱۰۰	۳-۶-۴- مقایسه‌ی معنی‌داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران به تفکیک گرایش تحصیلی
۱۰۰	۴-۶-۴- مقایسه‌ی معنی‌داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی به وضعیت تأهل

۱۰۱.....	۴-۶-۵- مقایسه‌ی معنی‌داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران به تفکیک موضوع تدریس
۱۰۲.....	۴-۶-۶- مقایسه‌ی معنی‌داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران به تفکیک وضعیت استخدام
۱۰۲.....	۴-۶-۷- مقایسه‌ی معنی‌داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی به تفکیک پژوهش
۱۰۳.....	۴-۶-۸- مقایسه‌ی معنی‌داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی به تفکیک محل تدریس
۱۰۳.....	۴-۶-۷- مدل تحلیل مسیر عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی
۱۰۳.....	۴-۶-۱- رابطه‌ی بین متغیرهای مدل تحقیق
۱۰۸.....	۴-۸- بررسی عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران مراکز آموزش کشاورزی
۱۱۰.....	۴-۹- بررسی عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس هنرآموزان
۱۱۳.....	۵- فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری
۱۱۴.....	۵-۱- مقدمه
۱۱۶.....	۵-۲- خلاصه‌ی یافته‌های توصیفی
۱۱۷.....	۵-۳- خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی
۱۱۹.....	۵-۴- اهمیت هر یک از وظایف تدریس از نظر آموزشگران کشاورزی
	۵-۵- میزان اختلاف بین میزان اهمیت وظایف تدریس از نظر آموزشگران کشاورزی
۱۲۰.....	و میزان خودکارآمدی تدریس آنان
۱۲۳.....	۵-۶- عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی
۱۲۷.....	۵-۶-۱- بررسی عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران مراکز آموزش کشاورزی
۱۲۸.....	۵-۶-۲- بررسی عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران هنرستان‌های کشاورزی
۱۲۹.....	۵-۷- پیشنهادها
۱۳۲.....	۵-۷-۱- پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی
۱۳۳.....	۶- فهرست منابع

فهرست شکل‌ها

- شکل (۱-۲): جبر متقابل یا تعیین‌گری متقابل رفتار انسان (بندورا، ۱۹۷۷)..... ۱۴
- شکل (۲-۲): عناصر تدریس اثربخش..... ۲۹
- شکل (۳-۲): مدل خودکارآمدی تدریس آموزشگران (ولفولک هوی و هوی، ۲۰۰۹)..... ۶۳
- شکل (۴-۲): چارچوب مفهومی تحقیق..... ۶۴
- شکل (۳-۷-۴): مدل تحلیل مسیر (SEM) اثرات مستقیم و غیر مستقیم هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی..... ۱۰۶
- شکل (۲-۸-۴): مدل تحلیل مسیر (SEM) اثرات مستقیم و غیر مستقیم هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته خودکارآمدی تدریس آموزشگران مراکز آموزش کشاورزی..... ۱۰۹
- شکل (۲-۸-۴): مدل تحلیل مسیر (SEM) اثرات مستقیم و غیر مستقیم هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته خودکارآمدی تدریس هنرآموزان..... ۱۱۱

فهرست جدول‌ها

- ۳-۱- حجم جامعه و نمونه پژوهش ۶۷
- ۳-۲- ضرایب آلفای محاسبه شده ۶۹
- ۴-۱- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس جنسیت ۷۳
- ۴-۲- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس سن ۷۳
- ۴-۳- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس طبقه شغلی ۷۳
- ۴-۴- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس سابقه تدریس ۷۴
- ۴-۵- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس گرایش تحصیلی ۷۴
- ۴-۶- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس وضعیت تأهل ۷۴
- ۴-۷- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس سطح تحصیلات ۷۵
- ۴-۸- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس میزان دوره‌های آموزشی روش تدریس گذرانیده ۷۵
- ۴-۹- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس ارتباط بین رشته‌ی تحصیلی و موضوع تدریس ۷۵
- ۴-۱۰- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس تعداد واحد تدریس شده در نیمسال اخیر ۷۶
- ۴-۱۱- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس وضعیت استخدام ۷۶
- ۴-۱۲- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس میزان مطالعه‌ی در طول هفته ۷۶
- ۴-۱۳- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس وضعیت اجرای طرح پژوهشی ۷۷
- ۴-۱۴- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس میزان شرکت در همایش‌های علمی ۷۷
- ۴-۱۵- توزیع فراوانی آموزشگران کشاورزی بر اساس تعداد مقالات علمی ۷۷
- ۴-۱۶- توزیع فراوانی کلاس‌های درس در مراکز آموزشی بر اساس مساحت ۷۷
- ۴-۱۷- توزیع فراوانی فراگیران بر اساس تعداد در کلاس‌های درس ۷۸
- ۴-۱۸- توزیع فراوانی فراگیران بر اساس سطح علمی و میزان مؤدبانه و محترمانه بودن رفتار ۷۸
- ۴-۱۹- توزیع فراوانی فراگیران بر اساس طبقه اجتماعی ۷۸
- ۴-۲۰- توزیع فراوانی فراگیران بر اساس وضعیت درآمد ۷۹
- ۴-۲۱- وضعیت موجود برخی از ویژگی‌های حرفه‌ای و شخصیتی آموزشگران کشاورزی ۸۰
- ۴-۱-۳- میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در حیطه‌ی راهبردهای یاددهی- یادگیری ۸۲
- ۴-۲-۳- میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در حوزه‌ی تعامل با فراگیران ۸۳
- ۴-۳-۳- میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در حوزه‌ی مدیریت کلاس ۸۴
- ۴-۳-۴- میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در حوزه‌ی فعالیت‌های عملی و آزمایشگاهی ۸۵
- ۴-۳-۵- میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در حوزه‌ی مدیریت دوره‌های کارآموزی ۸۶
- ۴-۳-۶- میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در کلیه‌ی حوزه‌ها ۸۶

- ۷-۳-۴- رابطه‌ی بین میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی با متغیرهای فردی و حرفه‌ای آنان ۸۸
- ۱-۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس در حوزه‌ی راهبردهای یاددهی- یادگیری ۹۱
- ۲-۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس در حوزه‌ی تعامل با فراگیران ۹۲
- ۳-۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس از نظر آموزشگران کشاورزی در حوزه‌ی مدیریت کلاس ۹۳
- ۴-۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس در حوزه‌ی فعالیت‌های عملی و آزمایشگاهی ۹۴
- ۵-۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس در حوزه‌ی مدیریت دوره‌های کارورزی/ کارآموزی ۹۵
- ۶-۴-۴- میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس از نظر آموزشگران کشاورزی در کلیه‌ی حوزه‌ها ۹۶
- ۵-۴-۵- میزان اختلاف بین اهمیت وظایف تدریس و میزان خودکارآمدی تدریس آنان ۹۷
- ۱-۶-۴- مقایسه‌ی معنی داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی به تفکیک جنسیت ۹۹
- ۲-۶-۴- مقایسه‌ی معنی داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی به تفکیک دانشگاه ۱۰۰
- ۳-۶-۴- مقایسه‌ی معنی داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی به تفکیک گرایش تحصیلی ۱۰۰
- ۵-۶-۴- مقایسه‌ی معنی داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی به تفکیک وضعیت تأهل ۱۰۱
- ۵-۶-۴- مقایسه‌ی معنی داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی به تفکیک موضوع تدریس ۱۰۱
- ۶-۶-۴- مقایسه‌ی معنی داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی به تفکیک وضعیت استخدام ۱۰۲
- ۷-۶-۴- مقایسه‌ی معنی داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی به تفکیک وضعیت اجرای طرح‌های پژوهشی ۱۰۲
- ۸-۶-۴- مقایسه‌ی معنی داری اختلاف خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی به تفکیک محل تدریس ۱۰۳
- ۱-۷-۴- رابطه‌ی بین متغیرهای مدل تحقیق ۱۰۴
- ۲-۷-۴- شاخص‌های نکویی برازش (قاسمی، ۱۳۸۸) مدل عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس ۱۰۵
- ۴-۷-۴- بررسی اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته خودکارآمدی تدریس ۱۰۷
- آموزشگران کشاورزی ۱۰۷
- ۱-۸-۴- شاخص‌های نکویی برازش (قاسمی، ۱۳۸۸) مدل عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران ۱۰۸
- مراکز آموزش کشاورزی ۱۰۸
- ۳-۸-۴- بررسی اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته خودکارآمدی تدریس آموزشگران ۱۱۰
- مراکز آموزش کشاورزی ۱۱۰
- ۲-۷-۴- شاخص‌های نکویی برازش (قاسمی، ۱۳۸۸) مدل عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس هنرآموزان ۱۱۰
- ۳-۸-۴- بررسی اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته خودکارآمدی تدریس هنرآموزان .. ۱۱۲

فصل اول

طرح تحقيق



۱-۱- مقدمه

کشاورزی یکی از بخش‌های مهم تولیدی و اقتصادی در برنامه‌های توسعه به شمار می‌آید. نیاز روزافزون به مواد غذایی و محدود شدن امکانات تولید، ضرورت توسعه کشاورزی و به کارگیری فناوری‌های جدید و مؤثرتر را ایجاب می‌کند (خسروی‌پور، ایروانی، حسینی و موحدمحمدی، ۱۳۸۶). از آن‌جا که یکی از نیازهای اصلی جامعه تأمین نیروی ماهر مورد نیاز برای رشد و شکوفایی کشور در بخش کشاورزی است و یکی از انگیزه‌های اصلی افراد از ورود به هنرستان‌ها و مراکز آموزش کشاورزی کسب مهارت‌های شغلی جهت ورود به یک شغل و موفقیت در آن است، لذا سرمایه‌گذاری در امر آموزش کشاورزی، بسیار با اهمیت تلقی می‌شود (زرافشانی و مرادی، ۱۳۸۷).

شواهد گوناگون نشان می‌دهد، هنرستان‌ها و مراکز آموزش کشاورزی در صورتی از عهده وظایف و اهداف خود برمی‌آیند که از نظر کیفیت آموزشی در وضعیت مطلوب باشند. باید دانست که فراگیران را باید محور فرآیند تدریس در مراکز آموزشی دانست و آموزشگران به عنوان راهنما نقش تعیین‌کننده‌ای در هدایت این فرآیند دارند (رمضانی و درتاج‌راوری، ۱۳۸۸)، چرا که فراگیران که سرمایه عظیم انسانی محسوب می‌شوند، زمانی موفق به ایفای نقش خطیر خود در جامعه خواهند شد که دانش و مهارت‌های لازم را در طول دوران تحصیل کسب کرده باشند و تحقق این امر جز از طریق آموزش‌های یک آموزشگر اثربخش، مقدور نخواهد بود. امروزه تقریباً در همه نظام‌های آموزشی نگرش‌های مثبت و سازنده‌ای در مورد توجه به تدریس اثربخش آموزشگران و میزان خودکارآمدی آن‌ها و گزینش و بکارگیری روش‌های صحیح تعلیم و تربیت به چشم می‌خورد (سلمانی - دستجرد، ۱۳۸۵).

از سوی دیگر می‌دانیم که تدریس کشاورزی حرفه‌ای بسیار پیچیده‌ای است. زیرا آموزشگران کشاورزی، اغلب از تمامی سرمایه‌های فیزیکی، عاطفی و معنوی خود به منظور مؤثر بودن در کلاس درس استفاده می‌کنند، اغلب فراتر از ساعات موظفی تعیین شده در هنرستان و یا مرکز آموزش کشاورزی مشغول فعالیت می‌باشند، نظارت بر پروژه‌ها و فعالیت‌های عملی فراگیران، ارائه‌ی آموزش‌های عملی، ارزیابی فراگیران و نیز خطرات آموزش آزمایشگاهی و کارگاهی، خارج از کنترل بودن فعالیت‌های عملی و ریسک‌پذیری آن از جمله موارد چالش‌انگیز حرفه‌ی تدریس کشاورزی است (فیس، آزرین، دیر و بال، ۲۰۰۸)، تا آن‌جا که وظیفه‌ی خلق یک

¹Phipps, Osborne, Dayer & Ball

محیط یادگیری سودمند و مساعد رشد و تعالی فراگیران به شدت به ویژگی‌های روانشناختی، استعدادها، توانایی‌ها و خودکارآمدی آموزشگران کشاورزی وابسته است.

خودکارآمدی^۱ از نظریه شناخت-اجتماعی^۲ آلبرت بندورا (۱۹۹۷) روان‌شناس مشهور، مشتق شده است که به باورها یا قضاوت‌های فرد به توانایی‌های خود در انجام وظایف و مسئولیت‌ها اشاره دارد. مطابق طراحی سیستماتیک آموزشی، آموزشگر اساسی‌ترین عامل برای ایجاد موفقیت مطلوب در تحقق اهداف آموزشی است که سعی می‌کند با کنترل متغیرهای مختلف شرایط یادگیری بهتری را ایجاد کند. آموزشگر کشاورزی خلق‌کننده فضایی است که فراگیر در آن تصدیق می‌شود، بصیرت پیدا می‌کند، استعدادهای بالقوه خود را شناخته و رشد می‌دهد و در جهت توانایی‌های حرفه‌ای و شخصی خود به نحو مطلوب گام برمی‌دارد (رمضانی و درتاج‌راوری، ۱۳۸۸). این تغییرات به کمک آموزشگران کشاورزی خودکارآمد، صورت خواهد پذیرفت. کوتاه سخن آن‌که آموزش کشاورزی در هنرستان‌ها و مراکز آموزش کشاورزی، تأثیر بسزایی در توسعه منابع انسانی بخش کشاورزی، دارد. بدین لحاظ خودکارآمدی تدریس آموزشگران این مراکز آموزشی، تأثیر عمیقی بر کیفیت یادگیری فراگیران کشاورزی می‌گذارد، از آنجایی که اطلاعاتی درباره‌ی خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی در دست برنامه‌ریزان این بخش وجود ندارد، نخست باید نسبت به تعیین میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی اقدام نمود و سپس عوامل مؤثر بر آن را شناسایی نمود، هدف این مطالعه تحقق این امر می‌باشد.

۱-۲- بیان مسئله

همان‌طور که می‌دانیم، آموزش‌های دانشگاهی نظریه‌های علمی را می‌پروراندند و توسعه می‌دهند اما آموزش‌های حاکم بر هنرستان‌های کشاورزی و مراکز علمی کاربردی برای به عمل درآوردن و کاربری کردن این نظریه‌هاست. هنرستان‌ها و نظام آموزش‌های علمی کاربردی با هدف تربیت نیروی انسانی متخصص و ماهر مورد نیاز اقتصاد کشور از جمله بخش کشاورزی طراحی شده‌است. لیکن علی‌رغم تأکید این نظام آموزشی بر کاربردی کردن علوم نظری و تلاش به منظور مهیا نمودن دانش آموختگان برای ورود به عرصه اشتغال، این امر به طور کامل محقق نشده و این آموزش‌ها آن‌چنان که در اهداف‌شان آمده است، نتوانسته‌اند در تربیت نیروی ماهر و مورد نیاز بخش موفق عمل نمایند (خسروی‌پور، یعقوبی و سلیمان‌پور، ۱۳۸۷). بررسی وضع موجود و تحلیل روند اشتغال و بیکاری فارغ‌التحصیلان هنرستان‌ها و مراکز آموزش کشاورزی نشان می‌دهد که این مراکز با وجود دارا بودن بیشترین نسبت از لحاظ تعداد فراگیران، کمترین نسبت را از لحاظ میزان اشتغال فارغ‌التحصیلان به

^۱Self-efficacy

^۲Social cognition Theory



خود اختصاص داده‌اند (خسروی پور، یعقوبی و سلیمان پور، ۱۳۸۷). یکی از نیازهای اصلی افراد از ورود به هنرستان‌ها و مراکز آموزش کشاورزی کسب مهارت‌های شغلی برای ورود به یک شغل و موفقیت در آن است، لذا اگر این مراکز در جهت رفع این نیاز اقدام کرده‌اند، پس بیکاری ۶۲ درصدی (۶۲٪) دانش‌آموختگان آن را چطور می‌توان توجیه نمود؟ مگر نه این که هدف اساسی آموزش پاسخ به نیازهای فراگیران است، اما آیا به این نیاز آنان پاسخی داده شده است؟ باید به این پرسش پاسخ داد که نظام آموزش کشاورزی جهت رفع نیاز فراگیران که همانا دستیابی به حرفه و شغل در حیطه‌ی کشاورزی و در نتیجه کارآمدی است، چه اندیشیده است؟ آیا وقت آن نرسیده که اندکی تأمل نموده و به آمارهای موجود بیندیشیم.

خود کارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی، می‌تواند زمینه‌های نوآوری و کارآفرینی (ولف، ۲۰۰۸؛ شمعی زاده و عابدی، ۱۳۸۴ به نقل از لواتزو همکاران، ۲۰۰۰) را ایجاد کرده و در خلایق فراگیران تأثیرگذار باشد (پورفرج عمران، ۱۳۸۷) و واضح است که کسی که کسی که نوآور، خلاق و کارآفرین باشد، هرگز در زمره بیکاران جامعه قرار نگرفته و قطعاً به خلق و ایجاد حرفه دست خواهد زد، تا آن جا که ویتلی^۱ (۲۰۰۵) اظهار داشت زمانی که فراگیران یک مدرسه پیشرفت داشته و موفقیت‌هایی کسب می‌کنند، مطمئن باشید که آموزشگرانی خود کارآمد دارند، چرا که آموزشگران کشاورزی همواره وظیفه خطیر تربیت و پرورش فراگیران را در بخش کشاورزی و فعال نمودن نیروهای بالقوه آن‌ها را در مسیر صحیح به عهده دارند، لذا وجود هرگونه مشکل در خود کارآمدی - تدریس آن‌ها می‌تواند بر عملکرد شغلی آنان تأثیر گذاشته و به بخش کشاورزی و طبیعتاً آینده کشور منتقل - شود (کریم زاده شیرازی، رضویه، کاوه، ۱۳۸۷). حال مسئله این جاست که نظام آموزشی کشاورزی کشور که هزینه‌های هنگفت جاری و عمرانی جهت آموزش و پرورش فراگیران در هنرستان‌ها و مراکز آموزش کشاورزی صرف می‌کند و هر ساله نیز میزان این هزینه‌های بالاتر می‌رود، چه هدفی را دنبال می‌کند؟ و جهت سودآوری خود چه تمهیداتی اندیشیده است؟ مگر نه آن که تمام این هزینه‌ها در واقع سرمایه‌گذاری است که دولت بر روی فراگیران کشاورزی انجام می‌دهد، تا برای آینده فایده این هزینه را کسب کنند اما آیا این فایده حاصل شده - است؟ اگر نتوان تناسب میان هزینه - فایده را حاصل کرد، پس تکلیف این همه اتلاف سرمایه و انرژی چه می‌شود؟ چالش بیکاری، صرفاً سبب درآمدهای از دست رفته (درآمدهایی که به علت بیکاری دانش‌آموختگان، حاصل نمی‌شوند) برای بخش کشاورزی نخواهد شد، بلکه پیامدهای بی‌واسطه‌ی دیگری نیز چون، ایجاد بحران در جامعه، گسترش فقر و دیگر آسیب‌های اجتماعی از قبیل دزدی، اعتیاد، فساد و امثال آن را نیز در بر می‌گیرد، که طبیعتاً ثبات و انسجام اجتماعی را نیز به مخاطره می‌اندازد و این خود بزرگی مسئله را روشن می‌سازد.

¹Wheatley

همچنین با عنایت به وضعیت اشتغال رشته‌های کشاورزی در سال‌های اخیر، فراگیران هنرستان‌ها و مراکز آموزش کشاورزی انگیزه خود را برای ادامه تحصیل در رشته‌ی کشاورزی از دست داده‌اند که این نیز خود دلیلی بر ناخودکارآمدی آن‌هاست، چراکه محققان از رابطه‌ی انگیزه و پیشرفت تحصیلی با خودکارآمدی خبر داده‌اند (پاجارس، ۱۹۹۶؛ پینتریچ و شانک، ۲۰۰۲؛ شانک و پاجارس، ۲۰۰۲؛ زیمرمن و بندورا، ۱۹۹۴؛ برایتنر و پاجارس، ۲۰۰۱؛ کدیور، ۱۳۸۲؛ عسکری‌زاده، ۱۳۸۶ به نقل از برمن، ۱۹۷۷) و از آن‌جا که خودکارآمدی تدریس این امکان را به آموزشگران کشاورزی می‌دهد که بر افزایش انگیزه و یادگیری فراگیران (مدگلی، فدلافرو و اکسلز، ۱۹۸۹) و خودکارآمدی آنان (موران و هوی، ۲۰۰۱؛ اندرسون، گرین و لاونین^۱، ۱۹۸۸) تأثیر بگذارند، لذا بررسی خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی ضروری به نظر می‌رسد.

تحقیقات نشان می‌دهند که آموزشگران کشاورزی از دغدغه و نگرانی‌های بی‌شماری پیرامون حفظ نظم و انضباط کلاس درس، برقراری مناسب و مؤثر ارتباط با فراگیران، والدین و همکاران خود و بهبود نظام آموزشی رنج می‌بردند (اکبری، ومرادخانی، ۱۳۸۸؛ ژانگ، ۲۰۰۸؛ گیت و شبان^۲، ۱۹۹۹). از جمله ویژگی مهمی که می‌تواند بر این نگرانی فائق آید و اغلب نیز در پژوهش‌ها نادیده گرفته شده است، خودکارآمدی تدریس آموزشگران-کشاورزی می‌باشد، که به عنوان یک پارامتر مهم در تشخیص آموزشگران کارآمد و اثربخش به کار می‌رود و بر اعتقاد آنان درباره‌ی حرفه‌ی تدریس و شغل آموزشگری، فعالیت‌های کلاسی آن‌ها و بر کسب نتایج مورد انتظار در فراگیران، تأثیر می‌گذارد و البته در عین حال، خود نیز از متغیرهای ویژه‌ای (که در ادامه درباره آن‌ها صحبت خواهد شد) تأثیر می‌پذیرد.

علی‌رغم ارزشمندی خودکارآمدی تدریس آموزشگران و با وجود تأثیراتی که خودکارآمدی تدریس در حرفه‌ی تدریس کشاورزی می‌گذارد، تاکنون مطالعاتی جامع در این زمینه صورت نگرفته است. مطالعات اندکی نیز که پیرامون خودکارآمدی تدریس آموزشگران یافت می‌شود به سنجش خودکارآمدی تدریس معلمان غیرکشاورزی محدود می‌شود (اکبری و مرادخانی، ۱۳۸۸؛ رجیبی و همکاران، ۱۳۸۴؛ شهنی‌بیلاق، سهرابی و مهربابی‌زاده هنرمند، ۱۳۸۵؛ رضانی و درتاج‌راوری، ۱۳۸۸؛ عسگری و محبوب‌مؤدب، ۱۳۸۸؛ کریم‌زاده شیرازی، رضویه و کاوه، ۱۳۸۶؛ مسعودی و همکاران، ۱۳۸۷؛ سلمانی دستجرد، ۱۳۸۵؛ سلمانی دستجرد همتی‌نژاد و رحمانی-نیا، ۱۳۸۷). ارزشمندی خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی و اهمیت نقشی که در تدریس و فعالیت‌های یادگیری-یاددهی ایجاد می‌کند، سبب شد تا این پژوهش شکل گرفته و انجام شود.

¹Anderson, Greene & Loewen

²Gaith & Shaaban

براساس مطالب مذکور، در این تحقیق این مسئله مورد کنکاش علمی قرار می‌گیرد که آموزشگران کشاورزی هنرستان‌ها و مراکز آموزش کشاورزی تا چه میزان در تدریس خود کارآمد هستند؟ و عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی، کدامند؟

۱-۳- اهداف تحقیق

۱-۳-۱- هدف کلی

هدف کلی این تحقیق "واکاوی عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تدریس آموزشگران مراکز آموزش کشاورزی و هنرستان های کشاورزی استان کرمانشاه" می‌باشد.

۱-۳-۲- اهداف اختصاصی

- جهت دستیابی به هدف کلی در این مطالعه، لازم است ابتدا هدف کلی را به صورت مجموعه‌ای از اهداف جزئی در نظر گرفته و به بررسی این اهداف بپردازیم، این اهداف شامل:
۱. شناخت ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای آموزشگران کشاورزی استان کرمانشاه؛
 ۲. بررسی میزان خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی استان کرمانشاه؛
 ۳. بررسی میزان اهمیت هر یک از وظایف تدریس (فعالیت‌های تدریس) از نظر آموزشگران کشاورزی استان کرمانشاه؛
 ۴. بررسی میزان تفاوت بین میزان اهمیت وظایف تدریس (فعالیت‌های تدریس) و میزان خودکارآمدی- تدریس آموزشگران کشاورزی در هر یک از آنها؛
 ۵. شناسایی پیشگوکننده‌های خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی.

۱-۴- اهمیت و ضرورت تحقیق

در جهان امروز، تمرکز بر تولید مداوم دانش مانند یک کالا و دانش آموختگان به عنوان سرمایه‌های عظیم انسانی محسوب می‌شوند، لذا جهان امروز ما محتاج افراد خودکارآمدی است که بتوانند، همگام با این تغییرات مستمر و سریع، حرکت کنند. در این شرایط، نقش آموزشگران اثربخش و خودکارآمد در پرورش دانش- آموختگان مورد نیاز برای پیشبرد جامعه به سمت اقتصاد دانش محور، برجسته‌تر خواهد بود. از طرفی، قابل توجه است که بخش کشاورزی در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، علی‌رغم رویارویی با چالش‌های متعدد در پیشبرد ملی نقش مهمی ایفا می‌کند و سیاست‌گذاری عقلایی و برنامه‌ریزی راهبردی جهت پیشبرد توسعه‌ی پایدار این بخش از دغدغه‌های اساسی کنشگران نهادی ذی‌ربط به شمار می‌رود (ریورا^۱، ۲۰۰۱).

¹Rivera

استان کرمانشاه نیز با دارا بودن شرایط مناسب توسعه‌ی بخش کشاورزی (از نظر پتانسیل‌های منطقه) می‌تواند به عنوان قطب مهم کشاورزی کشور در آینده، نقش مهمی در پیشبرد اقتصاد ایران داشته باشد، لذا زمینه‌سازی ارتقاء توسعه‌ی کشاورزی در این استان، یکی از راهبردهای ضروری جهت توسعه‌ی پایدار کشاورزی کشور محسوب می‌گردد. در این میان، توسعه‌ی منابع انسانی مرتبط با کشاورزی خصوصاً فراگیران کشاورزی (در مراکز آموزش کشاورزی و هنرستان‌ها) به عنوان یکی از ملزومات، می‌تواند نقش مهمی در توسعه‌ی این بخش ایفا نماید از آن جایی که نیاز بخش کشاورزی در حال حاضر به انسان‌های قابل نه تنها از نظر محفوظات تخصصی بلکه مهارت‌های کارآمدی مورد نیاز جهان رقابتی و اقتصاد دانش محور جدید است، لذا مبحث خودکارآمدی- تدریس آموزشگران کشاورزی در جهت افزایش و ارتقای این آمادگی در آن‌ها بیش از پیش اهمیت و ضرورت می‌یابد. به‌دیگر سخن، آموزش کشاورزی در هر جامعه‌ای مبنای اساسی هر پیشرفتی است و اساسی‌ترین عامل در هر توسعه محسوب می‌شود. یکی از عوامل مؤثر بر کارآیی آن به کارگیری آموزشگران کشاورزی لایق و خودکفا در عصر انفجار اطلاعات می‌باشد. آموزشگران کشاورزی خودکفا و خودکارآمد توانایی و تلاش بیشتری جهت پیشرفت تحصیلی فراگیران دارند (کرمی‌پور، ۱۳۸۳)، از این‌رو باتوجه به نقش حساس و مهم آموزشگران کشاورزی در جامعه، ضرورت پژوهش حاضر مشخص می‌گردد.

نتایج حاصل از این مطالعه فواید بی‌شماری را در پی دارد. از آن جمله، می‌توان به فراگیران کشاورزی اشاره نمود که از نتایج حاصل از این مطالعه بهره‌مند خواهند شد و از این پتانسیل جهت پیشرفت حرفه‌ای و در نتیجه اشتغال‌پذیری خود در آینده استفاده خواهند نمود. زیرا، نتایج این تحقیق با تأثیر بر راهبردهای هنرستان‌ها و مراکز آموزش کشاورزی در تغییر سیاست‌ها و خطی‌مشی‌های مؤسسات آموزش کشاورزی به نفع افزایش کارآمدی دانش‌آموختگان و در حل بحران بیکاری آن‌ها، نقش خواهد داشت. این خود از آن‌جا ناشی می‌شود که مطالعات موجود حاکی از تأثیر خودکارآمدی بر عملکرد شغلی است. یعنی می‌توان گفت، خودکارآمدی متغیر شناختی اصلی در عملکرد هر کارآفرین است (ولف، ۲۰۰۸؛ شماعتی‌زاده و عابدی، ۱۳۸۴) به نقل از لواتزوهمکاران، ۲۰۰۰؛ استین و وانگ، ۱۹۸۸) و لذا خودکارآمدی تدریس آموزشگران کشاورزی می‌تواند بر عملکرد کارآفرینی آنان، تأثیرگذار باشد. این در حالی است که امروزه بحران بیکاری در بسیاری از کشورهای جهان حتی در کشورهای پیشرفته‌ی صنعتی به عنوان یک مشکل اصلی تلقی می‌شود. این مسئله در کشور و به ویژه استان ما با شرایط حادثتری مواجه است. به طوری که مطالعات حاکی از آن است که از ۲۴۹ فارغ‌التحصیل هنرستان کشاورزی مهرگان شهرستان کرمانشاه (که به عنوان یکی از جوامع مورد مطالعه در پژوهش حاضر نیز محسوب می‌شود)، ۲۸٪ بیکار، ۲۲٪ جذب مشاغل غیرمرتبط با کشاورزی و تنها ۵٪ در بخش کشاورزی شاغل بوده‌اند (زرافشانی و پزشکی، ۱۳۸۵) و این نرخ بیکاری (۲۸٪) به نوبه‌ی خود در بین کل دانش‌آموختگان کشور